

*Спеціалізованій вченій раді Д 11.051.03
у Донецькому національному
університеті імені Василя Стуса*

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора економічних наук, професора
Якубовського Сергія Олексійовича
на дисертаційну роботу Созінової Євгенії Ігорівни на тему
«ВПЛИВ СИНЕРГІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ
НА РОЗВИТОК ПОТЕНЦІАЛУ ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ
КРАЇН ПІВДЕННО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і
міжнародні економічні відносини**

Актуальність теми дисертації

Міжнародна економічна діяльність держав протягом останніх десятиліть значною мірою визначається активізацією процесів глобалізації економіки. З одного боку, йдеться про створення потужного блоку країн, які відіграють визначальну роль в системі міжнародного розподілу праці, а з іншого – про поступове розширення процесів регіональної економічної взаємодії в рамках зазначеного процесу. Особливе місце у світовій економіці належить країнам Південно-Східної Європи, які володіють значущими для розвитку світової економіки ресурсами, що обумовлюють актуальність пошуку для даних країн оптимальних напрямів використання власних конкурентних переваг в рамках інтеграційної співпраці. До основних чинників, сприяючих об'єднанню фірм у рамках економічної інтеграції, відносяться такі: ефект масштабу виробництва; взаємний обмін технологіями; використання переваг місцезорозташування підприємств; розширення асортименту продукції для повного задоволення попиту місцевих споживачів; можливості збільшення витрат на НДДКР; концентрація каналів збуту; використання трансфертних цін; отримання доступу до державних замовлень; зростання можливостей науково-

технічного прогресу; скорочення транспортних витрат за рахунок внутрішньофірмового розподілу перевезень.

Враховуючи вищезазначене, актуальність представленої дисертантом роботи, в якій досліджено питання розробки підходів до розвитку потенціалу транснаціоналізації країн Південно-Східної Європи у парадигмі впливу синергії регіональної інтеграції, не викликає сумнівів.

Наукова новизна одержаних результатів

Результати проведених автором наукових досліджень характеризуються новизною, що в комплексі спрямована на поглиблення теоретико-методологічних основ дослідження впливу синергії регіональної інтеграції на розвиток потенціалу транснаціоналізації країн Південно-Східної Європи та розробку науково-практичних рекомендацій щодо стимулювання припливу внутрішньо-європейських та позаєвропейських прямих іноземних інвестицій у країни досліджуваного регіону.

Проведене дослідження дає змогу сформулювати низку висновків і рекомендацій науково-теоретичного та практичного змісту. Зокрема, слід відзначити запропоновані методологічні основи моделювання впливу синергії регіональної інтеграції країн Південно-Східної Європи на спільний інвестиційний розвиток, що включає алгоритм аналізу структури сукупності країн ПСЄ та країн Єврозони за макроекономічними та рейтинговими показниками, які характеризують економічне, політичне, правове та соціальне середовище діяльності ТНК. Застосування розробленого методу дозволило зробити висновок про позитивні зрушення, що відбулися в інвестиційному середовищі більшості країн ПСЄ у процесі їх конвергенції з країнами Єврозони.

Основним науковим результатом, що характеризується новизною, є сформований методологічний підхід до оцінки потенціалу транснаціоналізації країн, який включає: інтегрований показник потенціалу транснаціоналізації, а також алгоритм застосування запропонованих показників з метою ранжування країн за ступенем розвитку та використання

ними наявного потенціалу. З використанням цього методу було проведено ранжування країн Південно-Східної Європи щодо фактичного використання потенціалу транснаціоналізації їх економік.

У дослідженні удосконалено механізм стимулювання розвитку потенціалу транснаціоналізації країн Південно-Східної Європи, що включає важелі стимулювання реалізації потенціалу синергії від зміцнення конкурентних переваг на національному і регіональному рівнях, а також застосування політики стимулювання ІІІ.

Заслужують на позитивну оцінку обґрунтовані підходи до формування інтеграційних пріоритетів України в регіоні Південно-Східної Європи за просторовими і галузевими напрямками, в рамках яких зроблено висновки про наявність найбільш вагомих підстав для розвитку міжрегіональної та внутрішньогалузевої кооперації України з Болгарією, Молдовою, Румунією та Туреччиною у таких напрямках, як: транспортна сфера, туристичні послуги, агропромисловий сектор, реалізація спільних програм сталого розвитку в акваторії Чорного моря.

Важливим здобутком автора є визначення ключових категорій дослідження розвитку регіональної інвестиційної архітекτονіки, а саме понять «потенціал транснаціоналізації країни», «синергія регіональної інтеграції».

Все вищевикладене дає підстави зробити висновок, що поставлені автором мета та завдання дисертації виконані. Висновки, сформульовані у дисертаційній роботі, відповідають її змісту, підтверджують глибину та наукову оригінальність проведеного дослідження.

Достовірність і обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій

Достовірність та обґрунтованість викладених наукових положень, висновків та рекомендацій базується на використанні законів України, указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України, матеріалів Державного комітету статистики України, аналітичних матеріалів та

нормативних документів комісій ООН, зокрема ЮНКТАД, Всесвітнього банку, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Світової організації торгівлі, Організації економічного співробітництва та розвитку, Європейського Союзу, Організації Чорноморського економічного співробітництва.

Крім того, достовірність результатів дослідження забезпечено комплексним поєднанням загальнонаукових та спеціальних методів дослідження: діалектичного методу наукового пізнання, методів наукової абстракції, аналізу та синтезу; системного узагальнення; порівняльного аналізу, статистичного аналізу; методів економіко-математичного аналізу та моделювання.

Зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційну роботу Созінової Є.І. виконано відповідно до тематики науково-дослідної роботи Донецького національного університету імені Василя Стуса Міністерства освіти і науки України, а саме держбюджетних тем: «Розвиток старопромислового регіону на засадах інноваційної стратегії та трансферу знань» (номер держреєстрації 0111U009621, 2011–2015 рр.), у межах якої удосконалено методологічний підхід до оцінки потенціалу транснаціоналізації країн, який включає інтегрований показник потенціалу транснаціоналізації, а також алгоритм застосування цього показника з метою ранжування країн за ступенем розвитку та використання ними наявного потенціалу; «Формування міжнародної конкурентоспроможності регіону на основі інноваційно-інвестиційної моделі розвитку» (номер держреєстрації 0113U003659, 2013–2017 рр.), у межах якої дістали подальшого розвитку підходи до формування інтеграційних пріоритетів України в регіоні Південно-Східної Європи за просторовими і галузевими напрямками; «Формування конкурентних стратегій національних виробників в сучасній парадигмі глобального економічного середовища» (номер держреєстрації 0118U002395, 2018–2020 рр.), у межах якої удосконалено механізм

стимулювання розвитку потенціалу транснаціоналізації країн Південно-Східної Європи, що мають включати синергію від зміцнення конкурентних переваг на національному і регіональному рівнях.

Теоретична цінність та практична значущість наукових результатів

Теоретичне значення результатів дисертаційної роботи полягає у поглибленні існуючих теоретико-методологічних засад дослідження впливу синергії регіональної інтеграції на розвиток потенціалу транснаціоналізації країн Південно-Східної Європи.

Практичне значення отриманих результатів підтверджено їх використанням у діяльності міжнародної громадської організації «Україна-Німеччина-Польща» (акт про впровадження № 58 від 29.09.2020 р.), ГО «Єврорегіон «Дністер» (довідка № 90/1-1 від 07.10.2020 р.), Інституту економіки промисловості НАН України (довідка про особистий внесок № 379 від 11.11.2020 р.), Департаменту міжнародного співробітництва та економічного розвитку Вінницької державної адміністрації (довідка про впровадження № 2164/01 від 20.10.2020 р.), Донецького національного університету при викладанні дисциплін «Міжнародна економічна діяльність України», «Міжнародна регіональна економічна інтеграція», «Міжнародні економічні відносини», «Міжнародні стратегії економічного розвитку», «Topical issues of international economic relations» (довідка №109/01.1.3-43 від 05.11.2020 р.).

Відповідні довідки містяться в додатках до дисертації.

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

Основні результати дисертаційної роботи знайшли своє відображення у 14 наукових працях загальним обсягом 8,68 д.а., з яких особисто автору належить 6,28 д.а., у тому числі 1 розділ у зарубіжній колективній монографії, 3 статті у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або

Європейського Союзу (із них 3 – у співавторстві), 9 статей у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України (із них 3 – у співавторстві), 1 публікація за матеріалами науково-практичної конференції. Обсяг друкованих робіт, їх зміст і кількість відповідають вимогам щодо публікації основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Недоліки та дискусійні положення щодо змісту дисертації та автореферату

Відзначаючи в цілому достатній науковий рівень розробок здобувача в результаті проведених досліджень та обґрунтованість одержаних результатів, необхідно вказати на наявність певних недоліків та дискусійних положень.

1. У підрозділі 1.1, в якому вивчено методологію дослідження природи та сутності процесу транснаціоналізації, бракує авторського критичного аналізу результатів досліджень іноземних вчених за останні 10 років.

2. У підрозділі 1.2. дисертаційної роботи автором узагальнено систему складових синергії впливу регіональної економічної інтеграції на процес залучення ПШ. Робота виграла б, якби автор запропонував показник її вимірювання для регіональних інтеграційних угруповань.

3. Для більшого унаочнення висновків отриманих у п. 1.3. автору доцільно було б узагальнити напрямки та хронологію генезису теоретико-методологічних підходів до дослідження впливу регіональної інтеграції на потенціал транснаціоналізації країн.

4. У підрозділі 2.3. автором проведено дослідження процесу конвергенції країн Південно-Східної Європи між собою та з країнами Єврозони, проте потребує більш детального пояснення висновки автора щодо впливу певних інструментів макроекономічних реформ або ж навпаки негативних факторів макроекономічного середовища на міграцію досліджуваних країн між кластерами та ступеня конвергенції з ЄС.

5. У таблицях 2.5 та 2.6 дисертаційної роботи зазначається, що слабкою стороною України є низький індекс людського розвитку. Цей висновок

автора потребує більш ґрунтовної аргументації.

6. Наступний висновок автора про те, що «Проведене дослідження свідчить про найбільший зворотний вплив на обсяги ПІІ з країн ЄС в Україну відносної відстані між країнами (чим більша відстань, тим менший обсяг припливу ПІІ), другий за ступенем впливу у 2019 році виявився розрахунковий показник «Відносний факторний внесок», залежного від співвідношення обсягу ВВП країн з населенням (чим більший відносний факторний внесок, тим більший обсяг припливу ПІІ)...» (с. 201) є спірним, бо не враховує головну мотивацію прямих інвесторів, які ввезли в Україну саме з Кіпру найбільші обсяги ПІІ (42,3% від усіх ПІІ країн ЄС).

7. У дисертації є повтори та редакційні погрішності.

Разом з тим, наведені зауваження не знижують наукової цінності та практичної значущості дисертаційної роботи та не впливають на її загальну позитивну оцінку.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Созінової Євгенії Ігорівни «Вплив синергії регіональної інтеграції на розвиток потенціалу транснаціоналізації країн Південно-Східної Європи» є завершеною науковою роботою, в якій автором вирішено важливе наукове завдання – поглиблено теоретико-методологічні основи вивчення впливу синергії регіональної інтеграції на розвиток потенціалу транснаціоналізації країн Південно-Східної Європи, а також розроблено науково-практичні рекомендації щодо стимулювання припливу внутрішньо-європейських та позаєвропейських прямих іноземних інвестицій в країни досліджуваного регіону.

Подана до захисту дисертація написана науковим стилем, матеріал викладений у логічній послідовності, висновки науково обґрунтовані та підтверджуються результатами досліджень. Автореферат дисертації розкриває основні її положення та висновки, є ідентичним дисертації за структурою та змістом, а також не містить інформації, що є відсутньою у дисертації.

Ступінь наукової новизни отриманих результатів, теоретичне і практичне значення, достовірність отриманих висновків і рекомендацій, актуальність теми дослідження дозволяють зробити висновок, що дисертаційна робота «Вплив синергії регіональної інтеграції на розвиток потенціалу транснаціоналізації країн Південно-Східної Європи» відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» (за пунктами 9, 11, 12, 13, 14), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р. та № 567 від 27.07.2016 р.), а її автор, Созінова Євгенія Ігорівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Одеського національного університету імені І. І. Мечникова,
доктор економічних наук, професор

С. О. Якубовський

Підпис проф. Якубовського С. О.
ЗАСВІДЧУЮ
Вчений секретар ОНУ імені І. І. Мечникова
С. В. Курандо
20__ р.